

εἰδήσεις τῶν κινήσεων καὶ ἐνεργειῶν ἡμῶν, διὰ τοῦτο ἡμᾶς νὰ ὁμολογῶμεν, ὅτι ὑπάρχουμεν. Ἡ θεὰ καὶ τὰ ἀποτελέσματα τοῦ ἡλίου ἐπὶ τοῦ σώματος ἡμῶν, καὶ τῶν ἄλλων ὄντων, δὲν ἀφίνει ἡμᾶς νὰ ἀμφιβάλωμεν, ὅτι ὑπάρχει ἥλιος, ὅς τις θερμαίνει ἡμᾶς, καὶ φωτίζει, καὶ τὰ πάντα, ζωά τε καὶ φυτά, ζωογονεῖ. Ἡ θεὰ τοῦ παντός δεικνύει τὸν Ποιητὴν αὐτοῦ, ὡς ἡ θεὰ οἰκοδομῆς τινος, ἡ ὁποιοῦδήποτε ἔργου, προϋποθέτει ἀναγκαίως τὸν τέκτονα ἢ τεχνίτην αὐτοῦ. Οὕτω λοιπὸν ἔχομεν γνῶσιν πραγματικὴν καὶ βεβαίαν τῆς ὑπάρξεως ἡμῶν, τῆς ὑπάρξεως τοῦ παντός, τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ, ἂν καὶ δὲν ἐξεύρωμεν τίνι τρόπῳ ἐπλάσθημεν, πῶς ἐδημιουργήθη τὸ πᾶν, καὶ τίνι τρόπῳ ὑπάρχει ὁ Θεός. Ἀγνοοῦμεν τὸν τρόπον, δὲν δυνάμεθα ὅμως, κρίνοντες λογικῶς, ν' ἀμφιβάλλωμεν περὶ τῆς ὑπάρξεως. Τοιαῦται εἶναι πρὸς ἡμᾶς καὶ αἱ τελειότητες τοῦ Θεοῦ· ὅσον ἀκατάληπτος καὶ ἂν ᾖ ἡ φύσις τοῦ Θεοῦ, δὲν ἀγνοοῦμεν αὐτὴν παντάπασι καὶ κατὰ πάντα· διότι τότε δὲν ἠθέλομεν ἔχει οὐδεμίαν ἰδέαν περὶ τοῦ Θεοῦ· δὲν ἤθελεν εἶσθαι δυνατόν νὰ εἰπώμεν ἢ νὰ ἐκβαλίσωμεν οὐδὲν περὶ αὐτοῦ· ἀλλ' ἡμεῖς κρίνοντες ὀρθῶς, δυνάμεθα καὶ ὀρείλομεν νὰ πιστεύωμεν, ὅτι ὑπάρχει, ὅτι ἔχει λόγον, σοφίαν καὶ δύναμιν, διότι ἔδωκε, μέχρι τινός, τὰς ιδιότητας ταύτας καὶ εἰς ἡμᾶς τὰ λογικὰ ποιήματα αὐτοῦ· ἀδύνατον δὲ τὸ ποίημα νὰ ἔχῃ τινὰ τελειότητα, ἥτις δὲν ὑπάρχει ἐν τῷ ποιητῇ. Ὁ Θεὸς ὅμως ἔχει τὰς τελειότητας αὐτὰς κατ' ἐξοχὴν ἄπειρον ὡς πρὸς τὴν κατάληψιν ἡμῶν· ἔχει αὐτὰς ἐξ ἰδίας φύσεως, κατ' ἀνάγκην τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ, ἀλλ' οὐχὶ κατὰ μέθεξιν ἢ κατὰ χάριν, ὡς ἡμεῖς· ἔχει τὰς τελειότητας πάσας ὁμοῦ ἠνωμέναις εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ἀπλούστατον καὶ ἀδικίρετον ὄν, ἀλλ' οὐχὶ κατὰ μέρος, καὶ διηρημέναις, ὅποια εἶναι αἱ τῶν ποτημάτων· ἔχει αὐτὰς τέλος πάντων, ὡς πηγὴ πάσης τελειότητος, ἐνῷ ἡμεῖς ἀπολαμβάνομεν τινὰς εὐδοκίαν καὶ χάριτι αὐτοῦ, καὶ εἰς βαθμὸν ἀπείρως κατώτερον, ὡς λαβόντες καὶ φύσιν ἀπείρως κατωτέραν τῆς θείας φύσεως. Ἐκ τῶν θείων δὲ τελειοτήτων ἄλλαι μὲν ἰδιάζουσιν εἰς αὐτὸν μόνον τὸν Θεόν, ὅποιαι εἶναι ἡ θεία αὐτοῦ οὐσία, ἡ ἀπειρότης, τὸ ἀναρχον καὶ τὸ ἄκτιστον· ἄλλαι δὲ εἶναι κοιναὶ καὶ εἰς τὰ λογικὰ ποιήματα αὐτοῦ, κατὰ βαθμὸν ὅμως περιορισμένον ἐν τούτοις, ἄπειρον δὲ καὶ ἀπεριόριστον ἐν ἐκείνῳ, ὅποια εἶναι ἡ σοφία, ἡ δύναμις, ἡ ἀγιότης, ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀγαθότης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ θρησκείας καὶ λατρείας τοῦ Θεοῦ.

Ἡ Θρησκεία εἶναι λατρεία, ἣν ἀποδίδομεν εἰς τὸν Θεὸν κατὰ τὴν βεβαίαν πίστιν ἡμῶν περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ. Ἡ θρησκεία λοιπὸν